

NURMIJÄRVI

Perhe –ja sosiaalipalveluidenpäällikkö Mervi Herola,
verkostotyön koordinaattori OlliLaiho ja
Sivistystoimenjohtaja Tiina Hirvonen

Varhainen avoin yhteistyö

Kaste-seminaari 3.12.2009

Nurmijärvi

- **Sijainti:**

- Uudenmaan maakunta
- Helsingin seutu
- Kuuma-alue
(Järvenpää, Kerava,
Mäntsälä, Nurmijärvi,
Pornainen, Tuusula)

- **Pinta-ala 367 km²**

- **Asukasluku**

- 31.12.2008 n. 40 000
- Voimakas väestön kasvu viime vuosina

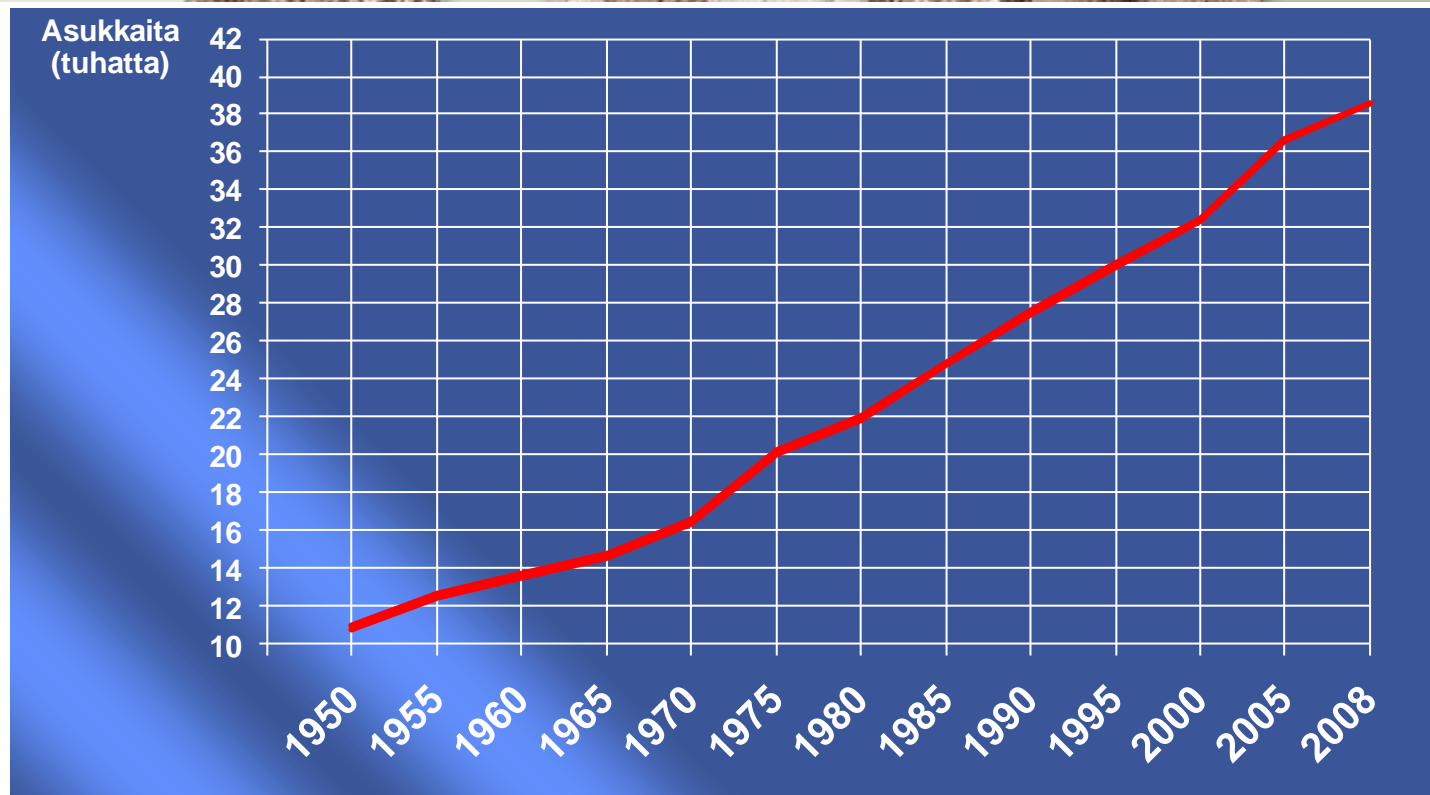
- **Päätaajamat:**

- Nurmijärven kirkonkylä,
Klaukkala, Rajamäki

Väestönkasvu 1950-2008

NURMIJÄRVI

Kulttuuri

Luonto

Asuminen

Aleksis Kiven
syntymäkunta

Työ

Kaste-ser

Nurmijärvi

Nurmijärven "Varpu-toiminnan" taustaa

- o Käytännön työstä syntyneet tarpeet
- o Voimakas lapsiväestön kasvu kunnassa
- o Hallitusohjelmat
- o Sosiaali- ja terveysministeriön strategiat
- o Sosiaalialan kehittämishankkeet
- o Nurmijärven kuntastrategiat
- o Tulosalueiden omat strategiat

Nurmijärven kuntastrategioihin perustuvat johtamiskohteet

- **Palveluiden järjestäminen ongelmia ennaltaehkäisevästi**
- **Yhteisöllisyyttä tukevien toimintamahdollisuuksien käyttöönotto**
- **Palveluiden tuottamisen kustannustehokkuus**
- **Palvelualueajat ylittävän yhteistyön kehittäminen**
- **Henkilöstön osaaminen ja työhön sitoutuminen**

Kohti poikkihallinnollista yhteistyötä

Tavoitteena yhteinen toimintamalli käytännön työhön

- Lähtökohtana päivähoidon ja lastensuojelun yhteistoiminnan kehittäminen
- Pian mukaan neuvola ja koulu
 - Olemassa olevat moniammatilliset ryhmät viestittivät tarpeesta
- Varpu ohjausryhmä aloitti v. 2004

Ohjausryhmän toiminta muotoutunut hankkeen mukana

- Alkuun mukana sosiaalipalveluiden johtoa
- Opetuspäällikkö ja avoterveydenhuollon ylihoitaja mukaan

Yhteisiä tavoitteita talousarvioon

Varpu-malli

- Varhaisen puuttumisen malli peruspalveluihin valmistui joulukuussa 2005 ja otettiin käyttöön vuoden 2006 alusta.
- Mallin pohjana huolen Vyöhykkeistö (Arnkil, Arnkil, Eriksson)
- Malli sisältää työntekijälle tarkoitettuja toimintamenetelmiä, joilla pyritään avoimeen, dialogiseen yhteistyöhön sekä asiakkaiden että muiden viranomaisten kanssa.
- Keskeisenä lähtökohtana on voimavara-, verkostokeskeinen ja dialoginen ajattelutapa. Tällä pyritään sellaiseen tulevaisuuteen suuntautuvaan jaettuun asiantuntijuuteen, jossa vanhemmat otetaan mukaan yhteistyöhön varhaisessa vaiheessa
- Varhainen avoin yhteistyö

HUOLEN VYÖHYKKEISTÖ

Tom Arnkil & Esa Eriksson, THL

EI HUOLTA	PIENI HUOLI	TUNTUVA HUOLI	SUURI HUOLI
1	2	3	4
Ei huolta lainkaan.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä. Luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta.	Huoli kasvaa ja on tuntuva. Luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee. Omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin *) lisäämisen tarve.	Huolta on paljon ja jatkuvasti, huoli on erittäin suuri. Omat keinot loppumassa tai lopussa. Lisävoimavaroja, kontrollia ja muutos tilanteeseen saatava heti.

* kontrollilla tarkoitetaan tilanteen hallinnan lisäämistä rajoittamalla jotakin epätoivottavaa asiaa esim. päihteiden käyttöä

Varhainen puuttuminen Nurmijärven peruspalveluissa/ neuvolassa

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta/perheestä, ja tavoitteena on huolen väheneminen tai poistuminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

PERUSPALVELUT JA
PERHEIDEN
OMATOIMISUUS
TÄYDENTÄVÄT TOISIAAN

Seuraan ja kehitän lasten kasvuoloja yhdessä työntovereiden ja perheiden kanssa.

MINULLA ON HUOLI

HUOLEN PUHEEKSI OTTAMINEN

Otan huolen puheeksi lapsen/perheen kanssa tietoja saaden ja tukea tarjoten sekä ohjaten perhettä käyttämään tarvittavia palveluja.

Huolen jatkuessa konsultoin ensin työntovereitani/omaa tiimiäni ja sen jälkeen tarvittaessa yhteistyökumppaneita:

- puheterapeutti
- fysioterapeutti
- toimintaterapeutti
- terveyskeskus-psykologi
- kasvatus- ja perheneuvola
- lääkäri
- kiertävä erityislastentarhaopettaja
- lastentarhaopettaja
- sosiaalityöntekijä

HUOLENI KASVAA

”harmaa vyöhyke”

YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN

a) Vien asian neuvolatyöryhmään keskusteltuani ensin vanhempien kanssa.

b) Kutsun koolle verkostopalaverin konsultoituani esimiestä.

c) Yhteinen kotikäynti sosiaalityöntekijän / perhetyöntekijän kanssa.

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

viimeistään

YHTEYDENOTTO LASTENSUOJELUUN

Tiedotettuani yhteydenotosta ensin perheelle otan/neuvolatyöryhmä ottaa yhteyttä lastensuojeluun.

Sosiaalityöntekijä arvioi lastensuojelun tarpeen.

Olen mukana jatkokyöskentelyssä.

huoleni poistuu/vähenee

Varhainen puuttuminen Nurmijärven peruspalveluissa / Päivähoidossa

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta perheestä, ja tavoitteena on huolen väheneminen tai häviäminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

PERUSPALVELUT JA PERHEIDEN OMATOIMISUUS TÄYDENTÄVÄT TOISIAAN

Seuraan ja kehitän lasten kasvuoloja yhdessä työtovereiden ja perheiden kanssa.

MINULLA ON HUOLI

HUOLEN PUHEEKSIOTTAMINEN
Otan huolen puheeksi perheen kanssa tietoa saaden ja tukea tarjoten sekä ohjaten perhettä käyttämään tarvittavia palveluja. Informoin tiimiä. Suunnittelemme Yhdessä perheen kanssa lapselle varhaiskasvatuksen tukitoimia.
Huolen jatkuessa konsultoin omaa tiimiäni/, esimiestäni, kiertävää / alueellista erityislastentarhaopettajaa ja sen jälkeen tarvittaessa yhteistyökumppaneita:
•terveydenhoitaja
•puheterapeutti
•fysioterapeutti
•toimintaterapeutti
•terveyskeskus-psykologi
•kasvatus- ja perheneuvola
•sosiaalityöntekijä

HUOLENI KASVAA

harmaa vyöhyke

YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN, VAIHTOEHTOINA:

A. Kiertävä // alueellinen erityislastentarhaopettaja vie asian neuvolatyöryhmään keskusteltuaan ensin vanhempien kanssa.

B. Kutsun koolle verkostopalaverin konsultoituani esimiestä ja/tai kiertävää/alueellista erityislastentarhaopettajaa.

Huolehdin, että viimeistään tässä vaiheessa kuntoutussuunnitelman tarve arvioidaan yhdessä perheen kanssa.

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

viimeistään
YHTEYDENOTTO LASTENSUOJELUUN

Tiedotettuani yhteydenotosta ensin perheelle otan/esimieheni ottaa yhteyttä lastensuojeluun.

Sosiaalityöntekijä arvioi lastensuojelutarpeen

Olen mukana jatkotyöskentelyssä.

huoleni poistuu/vähenee

Varhainen puuttuminen Nurmijärven peruspalveluissa/Koulussa

Mittarina on työntekijän oma huoli lapsesta/perheestä, ja tavoitteena on huolen väheneminen tai häviäminen.

MINULLA EI OLE HUOLTA

PERUSPALVELUT JA PERHEIDEN OMATOIMISUUS TÄYDENTÄVÄT TOISIAAN

Seuraan ja kehitän lasten kasvuoloja yhdessä työtovereiden ja perheiden kanssa.

MINULLA ON HUOLI

HUOLEN PUHEEKSI OTTAMINEN

Otan huolen puheeksi lapsen/perheen kanssa tietoja saaden ja tukea tarjoten sekä ohjaten perhettä käyttämään tarvittavia palveluja.

Tarvittaessa konsultoin työtovereita/tiimiä ja sen jälkeen yhteistyö-kumppaneita:

- opettajat
- luokanvalvoja
- rehtori
- erityisopettaja
- kuraattori
- terveydenhoitaja lääkäri
- tk-psykologi
- sosiaalityöntekijä

Vien asian oppilashuoltoryhmään keskusteltuani ensin vanhempien kanssa.

HUOLENI KASVAA harmaa vyöhyke YHTEISTYÖTAHOJEN HAKEMINEN

- lääkäri
- nuorisopsykiatria
- kasvatusta- ja perheneuvola
- sosiaalityöntekijä
- ammatinvalinta

Kutsun koolle verkostopalaverin, kun oppilashuoltoryhmä on arvioinut sen tarpeelliseksi.

Huolen jatkuessa alkaa tarvittaessa yhteistyö lastensuojelun kanssa.

OLEN ERITTÄIN HUOLISSANI

viimeistään YHTEYDENOTTO LASTENSUOJELUUN
Tiedotettuani yhteydenotosta ensin perheelle otan/esimieheni ottaa/oppilashuoltoryhmä ottaa yhteyttä lastensuojeluun.

Sosiaalityöntekijä arvioi lastensuojelutarpeen.

Olen mukana jatkotyöskentelyssä.

huoleni poistuu/vähenee

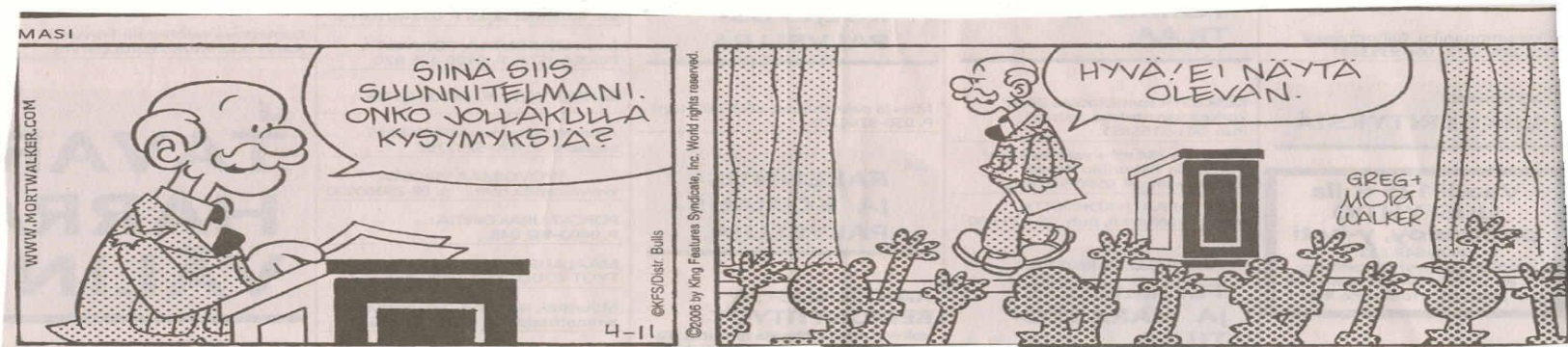

Keskeisiä seikkoja

Subjektiiivisuus ja näkökulmien esille tuominen

- tilanteen omakohtainen luonne saa sen näyttämään eri henkilöillä eri positiosta erilaisina. Esim. Äidillä on erilaista kontaktitietoa kuin neuvolan terveydenhoitajalla /päiväkodin työntekijällä
- jos pyrkimyksenä on ajatusten ja suunnitelmien kehittäely yhdessä, se ei onnistu, jos koetetaan määrittää toisille miten heidän tulisi ajatella ja toimia

Jaettu asiantuntijuus

Keskeisiä seikkoja II

Ennakointi

Kuuntelu/kuulluksi tuleminen

Ennaltaehkäisevän työn/varhaisen puuttumisen toiminnan rakenne 2008

Kunnan strategiat

Ylisektorinen johto

Seuranta

Koordinaatio

Tarjonta

Kysyntä

Ennaltaehkäisevän työn ylisektorinen ohjausryhmä

- pohjana kunnan visiot ja strategiset linjaukset
- vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden seuraaminen.
- raportoi toiminnasta toimialojen johdolle

Verkostotyön koordinaattori

- koordinoi koulutuksia
- koordinoi verkostopalavereja
- koordinoi läheisneuvonpito toimintaa
- kokoaa palautteet
- raportoi ylisektorista johtoa

Vaikuttavuuden arviointi

- välittömät palautteet (lnp, verkostopalaverit, hupu – koulutukset, käsikynkkä)
- tilaajahaastattelut
- asiakashaastattelut
- hykä - palautteet
- puheeksioton kysely
- peruskartoittava kysely
- yhteistyö Stakesin kanssa

Työmenetelmät

- ennakointidialogit
- huolipuheeksi koulutus
- läheisneuvonpito
- käsikynkkä,
- lapset puheeksi lokikirja
- perhekoulu

Kehittäminen ja kouluttaminen

- Varpu-malli
- huoli puheeksi - koulutukset
- yleiskoulutukset.
- hyvien käytäntöjen keskustelut(hyikä)

Kysyntä – kouluttaminen, kehittäminen, tiedottaminen

Toimintaa on viety talousarvion sitoviin tavoitteisiin

- Varhaisen avoimen toimintatavat ja ajattelu on ollut esillä useissa tilaisuuksissa (tiedotustilaisuudet alueittain, lehtijutut, johtoryhmälle ja luottamushenkilöille tiedottaminen, henkilöstökoulutukset dialogisuudesta sekä puheeksiottamisen koulutukset)
- Hyvien käytäntöjen keskustelut
 - Koulut, varhaiskasvatus, terveydenhoitajat, sosiaalityöntekijät
- Eettiset periaatteet keskustelut
 - Käyty periaatteista keskustelua sosiaali- ja terveystoimen toimialalla, sivistys toimen toimialalla pääasiallisesti esimies tasolla ja yksikkökohtaisesti perhetyössä. Lisäksi pieni joukko luottamusmiehiä on pohtinut asiaa heille suunnatussa tilaisuudessa
- Puimalat
 - Osallistuminen varhaisen , avoimen yhteistyön puimalaan 11/2008 – toiminnan kehittymisen juurtumisen arviointia eri näkökulmista
 - Oma puimala 9/2009, esillä vanhempien ja oppilaiden osallisuus

Tavoitteena ”puida” lupaavia käytäntöjä

Tarjonta- Työmenetelmät

- **Ennakointidialogit**

- verkostokonsultteja 13
- Koulutuksessa 3
- Palavereita pidetty 168 syksystä 2003, vuonna 2008 25kpl, vuonna 2009 37 kpl

Kysyntä kasvanut hieman kokoajan, yhdessä koulussa osana ryhmäytymistä jo 5 vuotta, alueneuvonpito Rajamäellä jo seitsemännen kerran, Sovellutus huoltajuusasioihin kehitteillä

- **Huolipuheeksi koulutukset**

- Kouluttajia 7
- Koulutuksia 6/vuosi =120 työntekijää
- Koulutettu 2004 alkaen n.1200 työntekijää

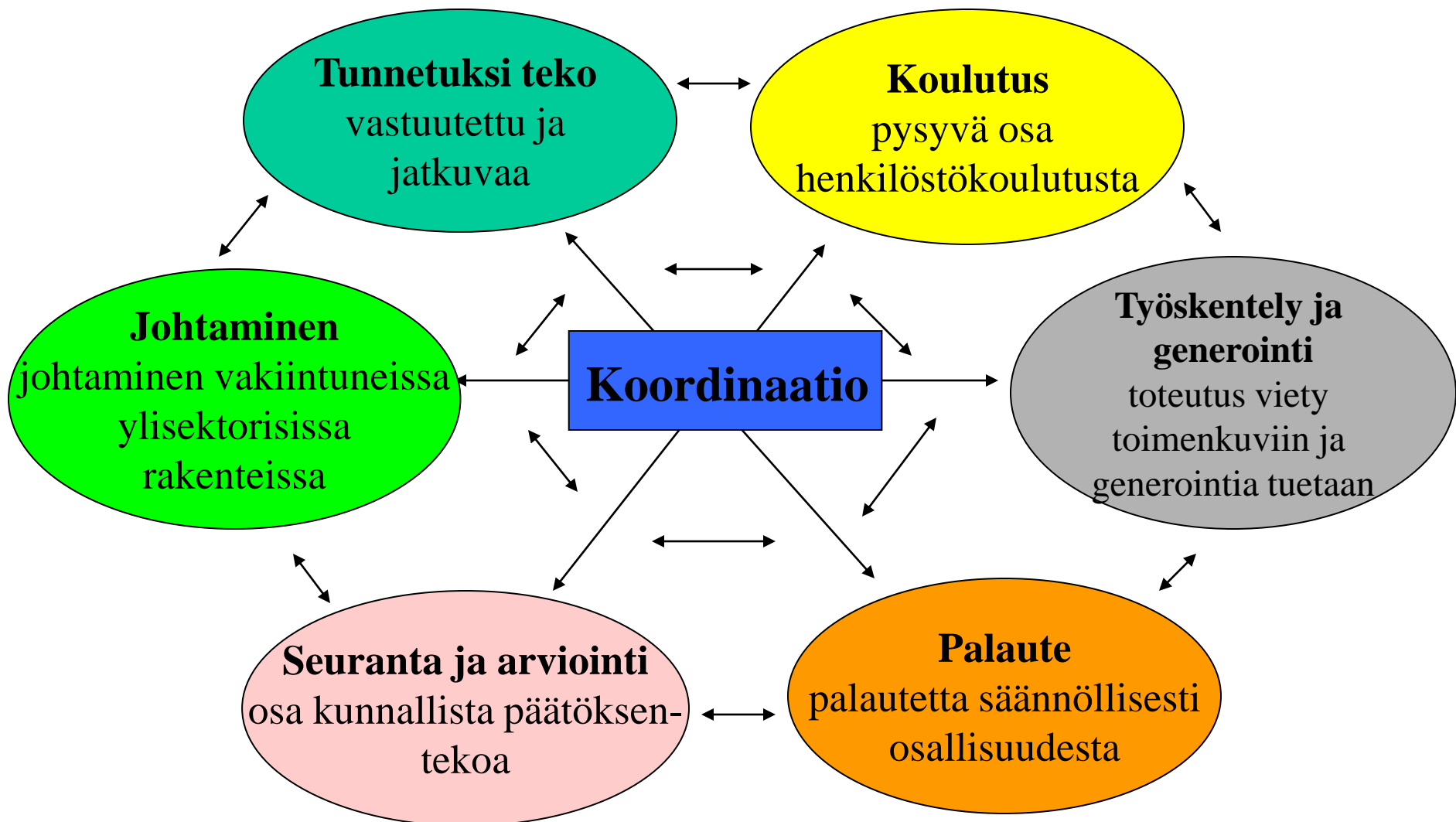
Koulutuksiin kokoajan tulijoita, ensivuonna koulutukset esimiehille samoin puheeksiottamisen koulutusta työyhteisöön

- **Läheisneuvonpito**

- 4 koollekutsujaa
- 2008 alkaen käynnistynyt 5 läheisneuvonpito prosessia

Toiminnan vakiinnuttaminen, seuranta ja arviointi

Joitakin kokemuksia

Henkilöstö

Varpu-malli (henkilöstökysely 11/2006)

- Varhaisen puuttumisen toimintamalli tunnetaan hyvin ja sen katsotaan edistävän yhteistyötä paljon
- Mallista katsotaan olevan hyötyä paljon perheelle ja omalle työlle ohjaa toimintaa ja toimintatavan mukaan toimitaan kohtalaisesti.

Huoli puheeksi koulutukset(kysely koulutuksesta ja työtavasta henkilöstölle kevät/2008)

- Lähes kaikki koulutukseen osallistuneet suosittelivat sitä myös muille lasten, nuorten tai perheiden parissa työskenteleville tai omille työtovereilleen
- koulutuksen koettiin vaikuttaneen positiivisesti omaan työtapaan.
- Huoli otettiin puheeksi varhemmin ja oma rohkeus puuttua huolestuttaviin asioihin oli lisääntynyt.

Hyvien käytäntöjen keskustelut

- Pääsääntöisesti hyvä palaute henkilöstöltä
- Hyvä tapa kehittää ammattiryhmien yhteistyötä
- Hyvä tapa ottaa oppilaat ja vanhemmat mukaan yhteiseen keskusteluun

Joitakin kokemuksia

Lapset, nuoret ja vanhemmat

Ennakointidialogit, LNP, oppilaiden ja Vanhempien Hykä:t

- » Palaverit koetaan hyödyllisiksi
- » Kuulluksi tuleminen/Osallisuus
- » Usko suunnitelmien toteutumiseen
- » Yhdessä tekeminen

- *tuli paremmin kuulluksi, sekä sai paremmin kuulla toisia"*
- *"liian pitkä, hieman lapsellinen, mutta vaihteluksi virkistävä"*
- *"tässä oli selkeät ohjeet, ei tuntunut että mua / meitä jyrätään"*
- *"Ihan jees vaikka olisi ollut parempi, jos olisi pidetty aiemmin"*
- *"koulutetut vetäjät ovat tarpeellisia ja nämä olivat hyviä"*
- *"palaverissa oli parasta se, että oppi kuuntelemaan toisia ja rakentaa tulevaisuutta luokallemme"*

Ennaltaehkäisevän työn poikkihallinnollinen ohjausryhmä

- Hankkeen ohjausryhmänä 2004-2007 (Varpu-ohjausryhmä).
- Kunnanjohtajan nimeämä vuodesta 2008 alkaen
 - Kokoontuu n. 10 krt/vuosi

Jäsenet:

- Sivistystoimenjohtaja
- Perhe – ja sosiaalipalveluiden päällikkö
- Sosiaalipalvelupäällikkö
- Varhaiskasvatuspäällikkö
- Opetuspäällikkö
- Nuorisopäällikkö
- Avoterveydenhuollon päällikkö
- Perheneuvolan johtaja
- Talouspäällikkö
- Verkostotyön koordinaattori

Ohjausryhmän tehtävät

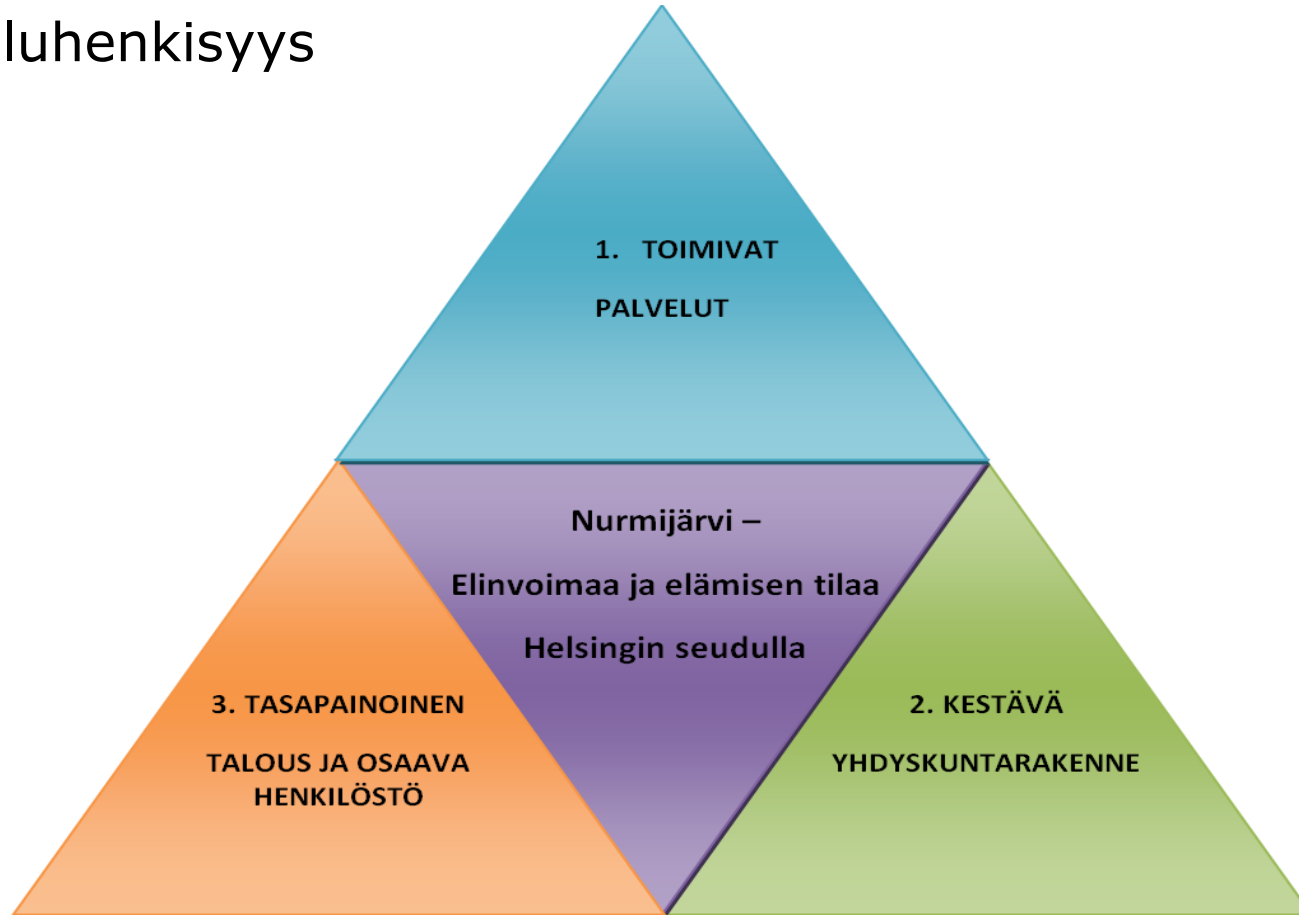
- Toimialarajat ylittävän yhteistyön kehittäminen peruspalveluissa, asiakaslähtöisesti
- Koordinoi ennaltaehkäisevää työtä ja Varhaisen puuttumisen toimintamallin kehittämistä ja juurruttamista.
- Ohjaa ja seuraa lastensuojelulain 12 §:n mukaisen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista
- Toimii kuntatyöryhmänä seutukunnallisissa hankkeissa (Lapsen ääni)
- Uusien moniammatillisten työmuotojen osaamisen hyödyntäminen kunnassa.
- hyvien käytäntöjen vahvistaminen ja pysyvyyden varmistaminen
- Seuraa ja pitää koossa, mitä ennalta ehkäisevän työn aiheita ja osaamista on tarjolla/tarvetta
- Seuraa lasten, nuorten ja perheiden valtakunnallisia linjauksia ja politiikkaohjelmia sekä niiden toteutumista.
- Toimii tiedotusryhmänä omalla alueellaan
- Raportoi toiminnastaan ja sen vaikutuksista kunnan johtoryhmälle

Strategiat 2010-2020

Arvot:

Vastuullisuus, Avoimuus, Uudistumiskyky sekä Yhteistyö
ja Palveluhenkisyys

Toimivat palvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja perheiden tukeminen

Kunnan väestörakenne on nuori, yli neljännes väestöstä on alle 17 v.

- Lasten ja nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen ja perheiden tukeminen, ongelmia ennaltaehkäisevänä toimintana.
- Ennaltaehkäisyä ja varhaista avointa yhteistyötä painotetaan kaikissa palveluissa eri muodoissaan.
- Perheiden tukeminen ja yhdessä tekeminen
- Asennekasvatus sosiaalisen välittämisen edistämiseksi

Toimivat palvelut

- **Lasten ja nuorten palvelujen turvaaminen**
 - *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään 2009 ja päivitetään valtuustokausittain.*
 - *Turvataan toimivat peruspalvelut lapsille, nuorille ja perheille*
 - *Palvelujen kehittämisessä painotetaan ennaltaehkäisyä, perheiden tukemista, yhdessä tekemistä ja asennekasvatusta sosiaalisen välittämisen edistämiseksi*
- **Syrjäytymisen ehkäiseminen**
 - *Lapsen ja nuoren auttaminen omassa toimintaympäristössä*
 - *Kaikki nuoret saavat peruskoulun päättötodistuksen ja toisen asteen koulutuspaikan*
 - *Riittävät vapaa-ajan palvelut lisäämään asukkaiden viihtyisyyttä ja henkistä hyvinvointia*

Tehtävät/ haasteet 2010

- Lasten - ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ohjaus ja seuranta
- Hyvien käytäntöjen keskusteluja jatketaan mm. rajapintojen tarkastelu, vanhempien ja oppilaiden osallisuus
- Eettiset pohdinnat yksikkötasolla, Hyvien käytäntöjen tarkasteluissa eettiset periaatteet ohjaavina.
- Alueelliset moniammatilliset työryhmät
- Hankkeiden ohjausryhmänä toimiminen – seutukunnalliset (mm. Lapsen ääni) ja kunnalliset hankkeet (mm. oppilashuollon kehittäminen)
- Kaikki nuoret saavat peruskoulun päättötodistuksen ja toisen asteen koulutuspaikan